

DE ZOEKTOCHT VAN STRESSTEST NAAR RISICODIALOOG

Hoe kunnen ambtenaren van waterschappen en gemeenten, met verschillende achtergronden, tot een integrale aanpak van klimaatadaptatie komen? Hoe werken de partijen samen aan de klimaatstresstest en het concrete gevolg: de risicodialoog? Om antwoord te krijgen op die vragen, onderzocht stichting CAS de samenwerking tussen Waterschap Vallei en Veluwe, 28 gemeenten en de provincies Gelderland en Utrecht.

De klimaatstresstest brengt de kwetsbaarheden voor klimaatveranderingen in beeld. Gemeenten, provincies en waterschappen hebben afgesproken om voor eind 2019 deze stresstest uitgevoerd te hebben. Hierna volgt de risicodialoog, die gaat over risico's, kansen, ambities, strategische keuzes en inzet.

Voor het uitvoeren van stresstesten zijn inmiddels diverse instrumenten beschikbaar, zoals bijvoorbeeld de bijsluiters. Deze bundeling van instructies en gebruiksaanwijzingen is te vinden op www.ruimtelijkeadaptatie.nl. Maar over de manier waarop overheden de risicodialoog uitvoeren en welke werkvormen deze dialoog kunnen ondersteunen is nog weinig bekend.

Integrale aanpak

Bij de stresstest worden diverse partijen met verschillende achtergronden betrokken. Klimaatadaptatie is immers een integraal thema dat raakt aan vele disciplines. Omdat ruimtelijke ontwikkeling en watermanagement allebei een belangrijke rol spelen bij het realiseren van een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting, zoeken gemeenten en waterschappen steeds vaker de samenwerking op. Toch is het integraal beschouwen van het watersysteem en het ruimtelijke domein nog niet altijd even vanzelfsprekend. In de praktijk ligt er binnen het waterdomein vaak meer nadruk op het beperken van risico's voor de veiligheid en volksgezondheid en is het ruimtelijke domein is vaak juist

meer gericht op vooruitgang boeken.

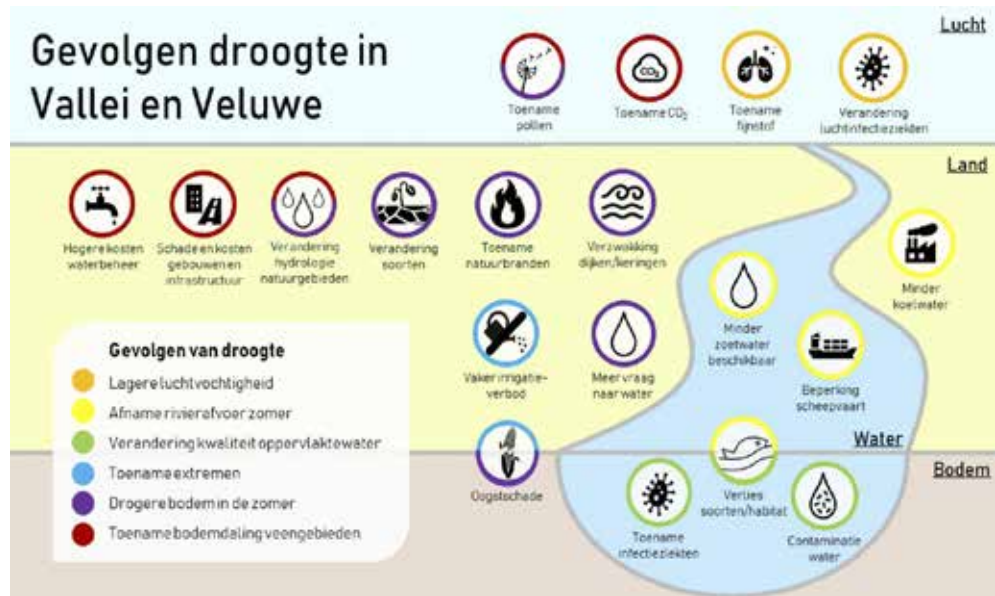
Waterschap Vallei en Veluwe, 28 gemeenten en de provincies Gelderland en Utrecht tekenden een regionaalmanifest en hebben een online regionale klimaateffectatlas. In de atlas zijn op basis van stresstesten de verwachte effecten van de klimaatverandering in de regio in kaart gebracht. Dankzij de goede samenwerking tijdens het opstellen van de stresstest leek het gezamenlijk oppakken van de risicodialoog een goed plan. Het onderzoek van CAS maakt inzichtelijk wat de wensen en vooral ook de belemmeringen hiervoor zijn.

Het onderzoek

Tijdens een bijeenkomst op 17 mei 2018, waar vertegenwoordigers van de deelnemende overheden samen kwamen voor een workshop over de klimaateffecten in het kader van de stresstest, is een enquête gehouden onder veertig respondenten. Daarin kwamen de volgende vragen aan bod:

- De voorkeur voor een aanpak: 'problemen voorkomen' versus 'vooruitgang boeken'
- De voorkeur om de risicodialoog gescheiden dan wel gezamenlijk uit te voeren
- Het doel van de risicodialoog
- Eventuele drempels om met de risicodialoog te starten
- De behoefte aan ondersteuning bij de risicodialoog

Droogte kan op veel manieren impact hebben op de leefomgeving. De visualtie geeft een overzicht van mogelijke effecten, uitgesplitst naar oorzaak en domein (Lucht/land/bodem/water). Het overzicht is met behulp van de bollenschema's ontwikkeld vanuit de Nationale Adaptatie Strategie

Doelen van de risicodialoog

Voor er begonnen kan worden met de risicodialoog, is het essentieel om het doel ervan vast te stellen. De risicodialoog is namelijk vrij van vorm; de gemeente kan het proces zelf invullen. Het doel dat het meest wordt genoemd door gemeenten is het 'creëren van bewustzijn bij besturen en collega's' (71%). Daarna volgt het 'afwegen van risico's' (67%). 'Inzicht krijgen in de financiering van maatregelen' krijgt de minste prioriteit; minder dan 20 procent van de gemeenten noemt dit als doel. Ook het bereiken van consensus is volgens de gemeenten niet een doel. Het lijkt erop dat de gemeenten de risicodialoog meer zien als een proces om de risico's verder te duiden en beter te agenderen, dan om de stap naar het handelingsperspectief concreter te maken, waarvoor bijvoorbeeld inzicht in maatregelen, financiering en rolverdeling nodig zijn.

Verantwoordelijkheden en ondersteuning

Een kwart van de respondenten weet nog niet wie er verantwoordelijk is voor de organisatie van de risicodialoog. De meerderheid meent dat dit iemand binnen het domein Ruimte moet zijn. Dat is opvallend, omdat klimaatadaptatie in de praktijk vooral veel aandacht krijgt binnen het waterdomein.

De grootste struikelblokken om ermee te beginnen is een gebrek aan tijd, maar ook een gebrek aan personele capaciteit en het meekrijgen van (niet-water) collega's. Ook heeft een ruime meerderheid van de respondenten behoefte aan een handreiking voor de risicodialoog. De bollenschema's van de Nationale Adaptatie Strategie (NAS) zouden handvatten kunnen bieden. In de enquête werd gevraagd of gemeenten de bollenschema's als bruikbaar hulpmiddel zagen. Twee derde van de ondervraagden geeft

echter aan dat zij dit hulpmiddel niet kennen. De respondenten die het hulpmiddel wel kenden vonden het over het algemeen nuttig en bruikbaar.

De helft van de gemeenten verwacht ondersteuning nodig te hebben van het waterschap vóór en tijdens de risicodialoog. Deze ondersteuning gaat voornamelijk over kennisdeling en regionaal verbinden. Het is belangrijk bij een voortrekkerstrektersrol door het waterschap het risico voor ogen te houden dat niet-watergerelateerde thema's onderbelicht blijven. Maar juist het combineren van de visie en aanpak van de domeinen Water en Ruimte biedt de beste mogelijkheden voor een integrale aanpak.

Sandy Hofland, Eva Boon
(Stichting CAS)

Een uitgebreide versie van dit artikel is te vinden op H₂O-Online. Het is te lezen door gebruik te maken van de QR-code of te kijken op www.h2owaternetwerk.nl (onder H₂O-vakartikelen).

SAMENVATTING

Onderzoek van stichting CAS laat zien dat voor gemeenten de risicodialoog meer een proces is om risico's verder te duiden en beter te agenderen dan om inzicht te krijgen in concrete maatregelen, financiering en rolverdeling. Er blijkt behoefte aan ondersteuning in de vorm van hulpmiddelen, maar ook aan de kennis en betrokkenheid van waterschappen.